



Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Brody Béla

Cím: Mi a magyar gyárilpar és kereskedelem, ha nem magyar és nem nemzeti?

Forrás: Magyar Hírlap

Bp

1938 IV. 17.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

384

Hely

Idő

"1938"

Személy

Helyezés

Mi a magyar gyárilpar és kereskedelem, ha nem magyar és nem nemzeti?

Ebben a rovatban nem akarjuk ismétetni azokat az érveket, amelyeket az igazság, emberiség és a jog nevében mi is, mások is, ebben a lapban és másutt, felsorakoztattunk mindazokkal az intézkedésekkel szemben, amelyekkel tizenhárom bizottsági tag kezdeményezésére a magyar zsidóság lefokozását készülnek beiktatni a törvénytarba. Gazdasági szemmel akarjuk közelebbről megvizsgálni azt a törvényjavaslatot és most közzétett indokolását, mely címe szerint is a társadalmi és gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosítását célozza. Mindenek ellenére és a tervszerűen életre keltett és elmérgesített „közhangulat”-ban is szabad talán remelnünk, hogy a gazdasági érvek, gazdasági szempontok és megfontolások mégsem lesznek egészen mellőzhetők a címében is gazdaságinak deklarált törvényjavaslat tárgyalásánál.

Kezdjük a törvényjavaslat indokolásával. Ebben az utólag elkészített indokolásban a tények minden objektív ismerője sok félremagyarázással és ellentmondással találkozhat. Egyes argumentumok ellentmondanak egymásnak, sőt ellentmondanak a törvényjavaslat kitűzött céljának is.

Azt olvassuk az indokolás elején, hogy Magyarországon „a kapitalisztikus új gazdasági élet első lehetőségét a zsidóság szállotta meg”. A történelmi igazság ezzel szemben legfeljebb az, hogy ezeket a lehetőségeket a zsidóság is „megszállta”. Az első nagykereskedők és az első gyáralapítók között nagy számban voltak nemzsidók. A régi kereskedőházak hosszú névsorát közölte ma egy hete éppen a Magyar Hírlap-ban Pásztor Mihály, a régi gyárosok neveit pedig vállalatok, uccák és szobrok hirdetik ma is Budán és Pesten. De kérdezzük, hol vannak ma ezek a régi ipari és kereskedelmi családok? A gyárilpar és kereskedelem évtizedek során annyi súlyos válságon, annyi megrázkódtatáson ment át, hogy a gyárak és üzletházak közül azok is, amelyeknek még némi közük van ősi alapítóikhoz, régóta nem „az első lehetőségek” kihasználásából élnek. Voltak közben nagy gazdasági krachok, háborúk, inflációk, forradalmak, amelyek a régi házakból többnyire csak a cégtáblákat hagyták meg, úgyhogy az utódoknak mindannyiszor a romokból kellett újat, mást teremteni. Elpusztultak egész szakmák, megváltoztak a termelési és piaci lehetősé-

gek és a régi családok közt többségben voltak azok, amelyeknek az újrateremtés egyszer-kétszer sikerült, de harmadszor már nem. Nagyobb a száma azoknak, akik elpusztultak, mint azoké, akiknek annyi viszontagság után és minden nehézség ellenére, nagy hozzáértéssel és legalább annyi szívóssággal és tehetséggel, mint szerencsével, sikerült újjáépíteniük a vállalatokat, amelyek összességükben csakugyan jelentékeny, bár nem túlnyomó részét teszik annak, amit röviden magyar iparnak nevezünk. Ezek azonban már régen nem az egykori könnyű lehetőségekből élnek, virulnak, vagy tengődnek, hanem szinte napról napra megismételt igyekezettel, régi és új összeköttetésekkel, de egyre bizonytalanabbá váló kalkulációval állják a helyüket.

Mennyire félreismerik a mai gazdasági lehetőséget azok, akik azt hiszik, hogy a vállalatok prosperálásához nem kell egyéb, mint örökölt pozíció, örökölt kisebb-nagyobb tőke, gépek és vámvédelem! A háború és a forradalmak után a magyar gyárilpar 40 százalékkal súlylydott a mai Magyarország területén, a békebeli színvonal alá. Voltak iparágak, amelyek szinte teljesen összezsugorodtak. Többnyire nem is a maguk hibájából, hanem a megváltozott lehetőségek következtében. És helyükbe mégis újak, esetleg egészen mások támadtak, noha

a törvényjavaslat indokolásában sokan emlegetett tőkepiac akkor már olyanok irányítása alatt állott, akik nyilván szí-

vesebben támogatták volna más alapításokat, ha azok elegendő számban jelentkeztek volna. Ha jelentkeztek, kaptak is tőkét, kaptak állami kedvezményeket, kiviteli kontingenseket; bizonyára nem nehezebben, mint a régiek, sőt könnyebben. Az egyik nagy szövetkezet — nagyon helyesen — villámgyorsan tudott bekapcsolódni a mezőgazdasági exportba. Egyes cikkeknél egyenesen úgy, hogy a munka kommerciális részét a régi cégekkel végeztette és maga csak a nyereségben részesedett, holott a nyolcvanszázalékos arány szempontjából helyesebb lett volna, ha a „könnyű” munkára is magának nevel gárdát...

A törvényjavaslat indokolásának leg-súlyosabb állítása azonban mégis az, amely a gazdasági egyensúly megbontását annak tulajdonítja, hogy a lakoságnak ez a rétege jelentős többségében „nem érezte át a nemzet történelmi hagyományait”. Ezt a vádat bizonyítani is kellene. Be kellene bizonyítani, hogy hát mi ez a magyar gyárilpar és magyar kereskedelem, ha nem magyar és nem nemzeti? Nem szolgálta és nem szolgálja-e a magyar nehézipar a nemzeti védelem céljait is? Nem vitte-e szét a magyar villamosipar és a magyar textilipar a magyar munka, technika és tehetség hírért az egész világra? Feltehető-e a magyar kormányokról, hogy az összeomlás után azért segítették elő Magyarország industrializálódását, hogy az idegen érdekeket szolgáljon? Ha jól emlékezünk, olvastunk vádakot a német és a francia

gyáriparról, hogy a háborúban acélt, gépet és fegyvert szállított semleges országokon át az ellenségnek a profit, csak a profit kedvéért. *Ausztriában és Magyarországon, ahol az ipar egy része a háborúban inkább volt zsidó kézen, mint az említett országokban, ilyen eset tudunkkal nem fordult elő.* Vagy miért nem nemzeti az az ipar és az a kereskedelem, amely az utolsó tizennyolc évben csaknem egészen felvette azt a népszaporodást, amelyet a mezőgazdaság nem tudott ellátni?

A törvényjavaslat szerzői nyilván tudják, hogy a mai termelési rendben mit jelentene a magántulajdon elvétele. Az alkalmazottakon keresztül akarják tehát nemzetibbé tenni az ipart és a kereskedelmet. De a saját statisztikájuk sem változtat például azon, hogy az iparvállalatok nemzsidó tisztviselőinek száma 1920-tól 1930-ig kerek kilencezerrel szaporodott. Különbösen is a legtöbb statisztikai adat 1930-ból, a legjobb esetben 1935-ből való, már pedig köztudomású, hogy azóta az arány nem a zsidó tisztviselők javára tolódott el. De ha nem vesszük tekintetbe sem ezt, sem azt, hogy ez a folyamat külön törvény nélkül sem állna meg és csak a szélsőjobboldali kormánylapnak azt a számítását fogadjuk el, hogy mintegy tizennégyezer tisztviselőnek kell majd elhagynia munkahelyét és több mint félszázezer embert gyötör már most is a sötét jövő problémája, akkor is meg kell kérdeznünk: *mi lesz ezekkel a tízezrekkel?* És mi lesz azzal a nagy újjáépítési programmal, amelynek végrehajtásához olyan vállalatok kellenek, amelyek gyorsan, hibátlanul és nyugodtan dolgoznak? *Miért kell szerzett jogokat elvenni, mikor éppen a milliárdos program végrehajtása elegendő alkalmat nyújt önálló és új vállalkozásokra?* Soha a hitelszervezet nem állt úgy a kormányzat szolgálatában, mint most, soha kormányzat úgy nem segíthette elő a kezdeményezést, az új alapításokat, mint ma. *Ez az út bizonyára zökkenésmentesebb, szociálisabb és eredményesebb lenne, mint az, amelyet a tizenhárom bizottsági tag kezdeményezésére választottak.*

Bródy Béla